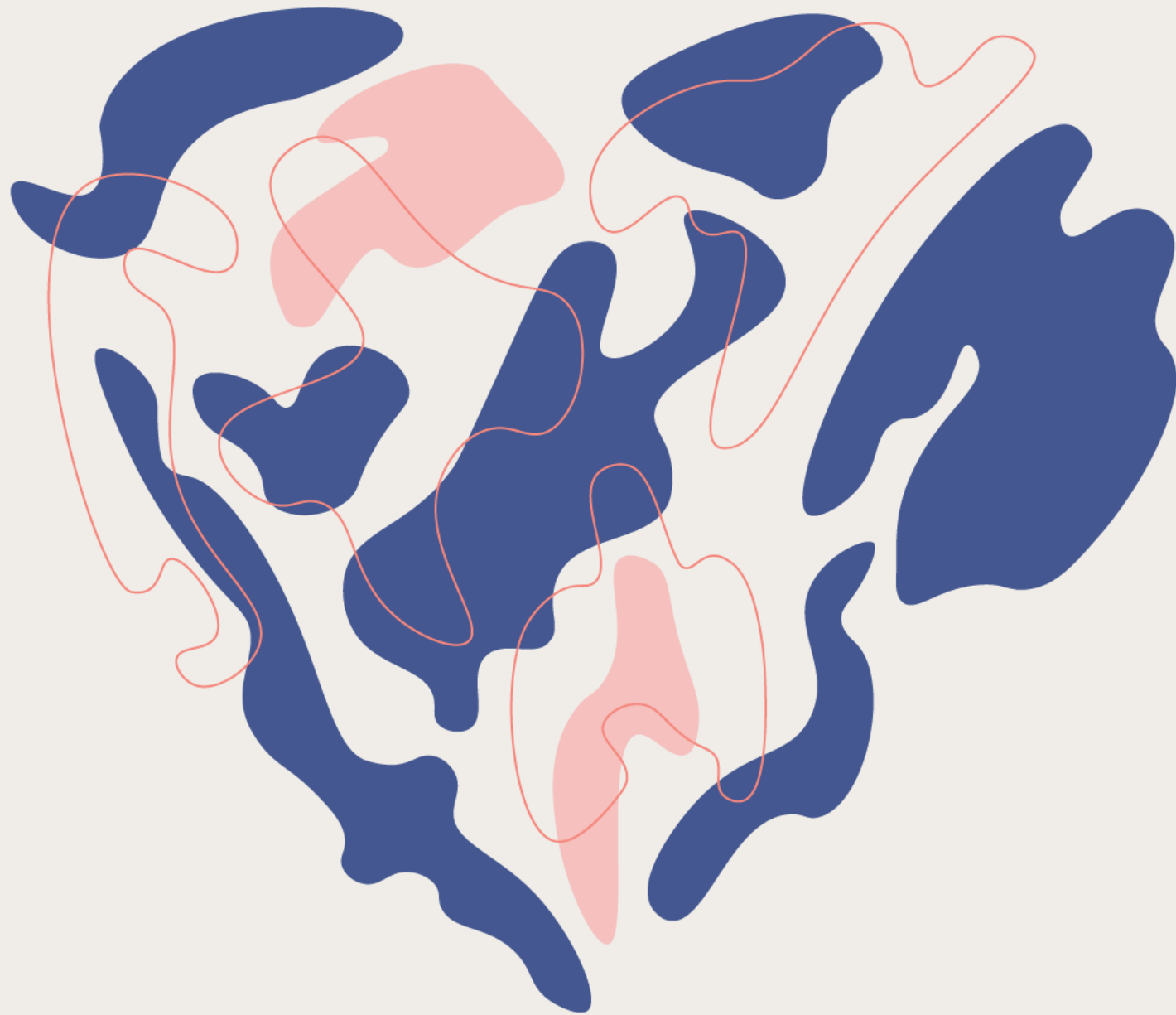

KESKI-SUOMEN LIITTO

Keski-Suomen strategia

Lahjamme maailmalle 2025-2050

Strategia luo yhteisen suunnan kohti Keski-Suomea, jossa luonto, ihmiset ja talous elävät sopusoinnussa.

Oikeamielisyys, uteliaisuus ja rohkeus.

Kilvoitelkaamme nyt ja vuoteen 2050 asti näiden arvojen todeksi elämisessä päivä, viikko, kuukausi, vuosi ja vuosikymmen kerrallaan.

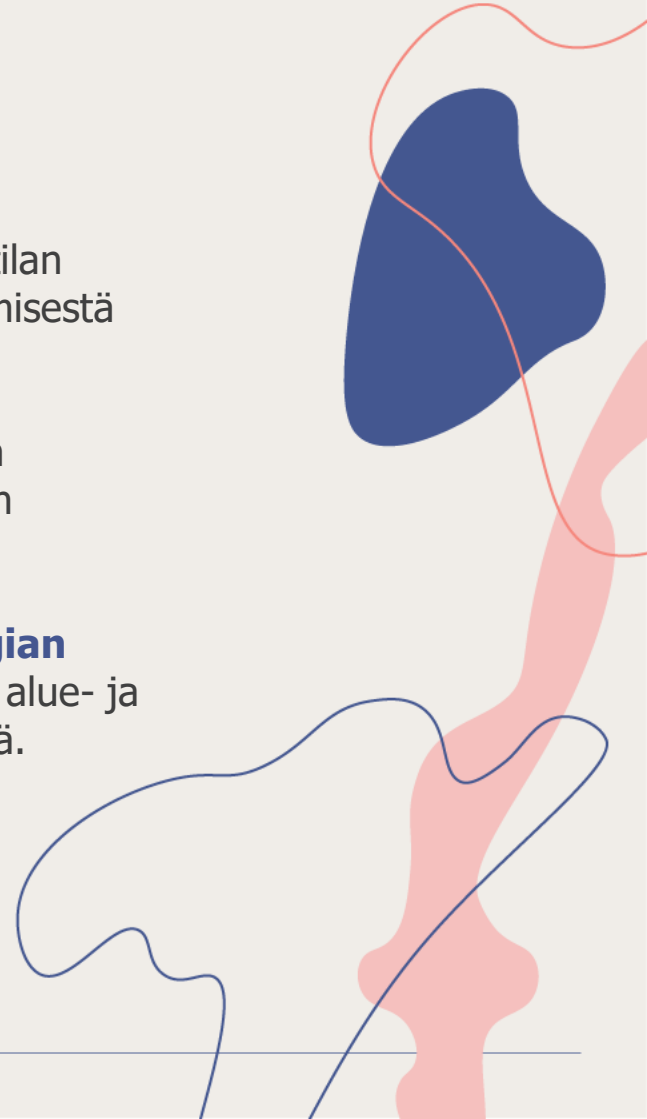
Keski-Suomen strategian teemat ja näkökulmat muodostuvat niistä asioista, jotka ovat maakunnan toimijoille yhteisiä, joiden edistämiseen tarvitaan maakunnallista yhteistyötä ja joiden toteuttamiseen on koottava monenlaisia voimavaroja.

Keski-Suomen strategia sisältää

Maakuntasuunnitelman eli tahtotilan maakunnan pitkän aikavälin kehittämisestä vuoteen 2050.

Maakuntaohjelman eli lähivuosien yhteiset toimenpiteet ja arvion niiden rahoittamisesta vuosille 2022-2025

Älykkään erikoistumisen strategian vuosille 2021-2027, joka ohjaa EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen käyttöä.

Strategiamme
punainen lanka on
kokonaiskestävyys
eli sopusointu.

1. Aluekehittämisen painopisteet vuoteen 2025

Kasvun maaperä
Talous ja uusiutuminen

Kokonaiskestävyys
lävistää kaiken,
koska sopusointu on
kehityksen avain.

Sydän Suomen
Identiteetti ja kumppanuus

Kestävän maailman kasvattaja
Ympäristö ja luonto

Keskellä maailman virran
Saavutettavuus ja
maakunta yhteisönä

2. Kasvun kärjet

Bio- ja
kiertotalous

Digitaalisuus lävistää
kaiken, jotta emme jää
menneisyyden vangeiksi.

Uudistuva
teollisuus

Hyvä vointi

3. Aluekehittämisen tavoitteet pitkällä tähtäimellä

Elinvoimaisuus
ja osaaminen

Joustavuus ja ketteryys
lävistävät kaiken, jotta
menestymme tulevaisuuden
kehityskuluista riippumatta.

Hyvä vointi
ja yhteenkuuluvuus

Saavutettavuus
ja elinympäristö

Keski-Suomi

Visio, eli mitä kohti suuntaamme 2025 - 2050

Rakennamme Keski-Suomesta
vastuullisuuden tähtitaivaan,
joka auttaa kulkemaan
- meitä ja meille, läheltä ja kaukaa.
Tämän eteen teemme kaikkemme vuoteen 2050 asti.

Keski-Suomen tulevaisuus lähelle ja kauemmas on vahvasti arvojemme viitoittama. Millaista tulevaisuutta itselleen rakentaa maakunta jolle tärkeintä on oikeamielisyys, uteliaisuus ja rohkeus?

Keski-Suomen peruskallio muodostuu sen paikasta keskellä, Suomen sydämessä. Haluamme kilvoitella siinä, että suomalainen sivistys, ahkeruus ja omaperäisyys heijastuisivat kirkkaimmin juuri meidän järvistämme. Ja että metsämme kantaisivat oksillaan avoimuutta ja reiluutta.

Suuntaamme katseemme maailmaan, mieli ja sydän auki. Ymmärrämme, että olemme kiinnostavia vain, jos olemme itse kiinnostuneita muista ja muusta. Kehityksemme ja kasvumme perustuu sille, että keskellä olemme näköalapaikalla, josta näkee joka suuntaan. Elämme rohkeasti länteen, itään etelään ja pohjoiseen. Kuuleeko Bryssel, Jäämeri, Kunming, Tampere? Takaamme jokaiselle samat oikeudet ja mahdollisuudettulla mukaan tekemään unelmiemme yhdyskuntaa todeksi. Tuemme keskisuomalaisten henkistä kasvua.

Tämän strategian visio on, että rakennamme Keski-Suomesta vastuullisuuden tähtitaivaan, joka auttaa kulkemaan – meitä ja meille, läheltä ja kaukaa. Tämän eteen teemme kaikkemme vuoteen 2050 asti.

Strategian toteuttamisessa näemme kumppanuuden tärkeimpänä edellytyksenä onnistumiselle. Ratkomme pulmia yhdessä yritysten, järjestöjen, asukkaiden ja julkisten toimijoiden kesken. Tiedostamme yhteistyön ja kumppanuuden olevan maakunnallista, kansallista ja maailmanlaajuista työtä ja asennetta.

Tiedostamme, että (myös) me keskisuomalaiset elämme megatrendien puristuksissa, kaupungistuvassa kilpailullisessa maailmassa.

Siksi kehitämme kunnianhimoisesti herkkyyttämme ja tarkkuuttamme luonnon ja teknologian liitoskohdassa: siitä kumpuaa tilaisuutemme kuniakkaaseen kasvuun. Katsomme taloutta sydämen sivistyksellä, ja juuri siksi tulemme pärjäämään maailmassa, jossa vastuullisuus jakaa ihmiset ja alueet ennennäkemättömällä tavalla. Teemme näköalapaikastamme turvallisen taskun, joka vetää puoleensa.

Me keskisuomalaiset näemme luonnon elintärkeän voiman ja arvostamme sitä pienimmästä eliöstä aina koko maapalloon. Maailma tarvitsee radikaalejakin toimia hyvän voinnin ja elämänlaadun turvaamiseksi pienemmillä resursseilla. Keski-Suomella on tilaisuus ottaa paikka, jossa eletään jo uutta maailmaa. Paikka, jossa toiminta on sekä paikallisesti että globaalisti vastuullista ja kestävä. Niin, että meille innostutaan tulemaan uutta maailmaa tekemään. Avaamme tietä myönteiselle kehitykselle.

”Keski-Suomen kasvussa ja kehityksessä pyrkimyksemme on luonnon, ihmisen ja talouden sopusointu.”

Keski-Suomi

Strategian ensiaskleet, eli mihin
keskitymme vuoteen 2025 asti

Kasvun maaperä

Kuinka pidämme huolta taloudestamme ja uusiutumiskyvystämme > 2025

Lähivuosina keskitymme yksilöiden ja yhteisömme henkisen kasvun tukemiseen: ruokimme rohkeutta oppia, uusiutua, tarttua tulevaisuuden mahdollisuuksiin ja epäonnistua - koska näin uusi syntyy. Kun ymmärrämme tulevaa ennakkoinnin kautta ja taloudellinen maaperämme kantaa, olemme vahvempia kohtaamaan ikääntyvän väestön tuomat haasteet.

Keskisuomalainen hyvinvointi rakentuu oppimiselle, osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille. Tuotamme uutta tietoa, korkeaa osaamista ja arvonn lisää kohentavia innovaatioita koko maailmalle. Korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja oppilaitosten rinnalla kasvaa tutkimukseen ja kehittämiseen panostavia yrityksiä. Oppimisen, motivaation ja sydämen sivistyksen perustana on mielen hyvinvointi, jota vaalimme lapsuudesta alkaen. Ymmärrystämme on meidänkin parannettava: talouden kasvu ei voi perustua luonnonvarojen tuhlaamiseen, velkaantumiseen tai hyvinvoinnin heikkenemiseen.

1. Vahvistamme kykyä uusiutua ja **tuottaa**.
2. Kasvamme yhteisönä yhä **osaavammaksi** ja sivistyneemmäksi.
3. Edistämme kaikenikäisten oikeutta, kykyä ja intoa **tehdä työtä** ja **yrittää**.
4. Nostamme **mielen hyvinvoinnin** osaksi Keski-Suomen kehitystä.

[Lue lisää seuraavilla sivuilla](#)

Kasvun maaperä

Kuinka pidämme huolta taloudestamme ja uusiutumiskyvystämme > 2025

Vahvistamme kykyä uusiutua ja tuottaa

Lisäämme tutkimustoimintaa sekä tutkimuksen ja kehittämisen työpaikkojen määrää niin, että maakunnan tutkimus- ja kehittämismenot nousevat neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä.

Rakennamme nopeampaa tietä osaamisesta ja innovaatioista kaupallisiksi palveluiksi ja tuotteiksi

Hyödynnämme teknologiaosaamista, digitaalisuutta, robotisaatiota ja materiaali teknologiaa tuottavuuden ja kestävyuden kasvattamiseksi.

Vahvistamme toisen asteen koulutusta ja sen yhteyttä yritysten kasvun ja kehittämisen edistäjänä.

Kannustamme yritysten sijoittumista Keski-Suomeen sekä houkuttelemme kotimaisia ja ulkomaisia osaajia kiinnostavilla työtehtävillä ja sujuvilla arjen olosuhteilla.

Tuotamme tulevaisuustietoa ja vahvistamme ihmisten tulevaisuusajattelua.

Kasvamme yhteisönä yhä osaavammaksi ja sivistyneemmäksi

Huolehdimme sivistyksen perustasta ja elinikäisestä oppimisesta lapsuudesta alkaen.

Lisäämme korkeakoulutusta niin, että 25–34 vuotiaista 50 prosenttia on korkeakoulutettuja vuoteen 2030 mennessä

Vastaamme työelämän osaamistarpeisiin jatkuvan oppimisen keinoilla kaikilla koulutusasteilla.

Lisäämme koulutuksen ennakointi- ja reagointikykyä ja kannustamme opiskelijoita työvoimaa kipeästi tarvitseville aloille.

Varmistamme, että elinikäiseen oppimiseen liittyvä ohjaus auttaa kaikenikäisiä ihmisiä eri elämänvaiheissa, koulutuksessa ja työuralla.

Hyödynnämme digitalisaatiota oppimisessa ja koulutuksessa.

Kasvun maaperä

Kuinka pidämme huolta taloudestamme ja uusiutumiskyvystämme > 2025

Edistämme kaikenikäisten oikeutta, kykyä ja intoa tehdä työtä ja yrittää

Nostamme työllisyysastettamme kohti 75 prosenttia.

Kannustamme yrittäjyyteen sen muotoon, keston tai kokoon katsomatta.

Huolehdimme, että koulutuksesta valmistuvat nuoret pääsevät nopeasti työelämään tai yrittäjyyden alkuun.

Lisäämme 50 – 74 vuotiaiden työllisyyttä ja yrittäjyyttä kannustamalla jatkuvaan oppimiseen ja osa-aikaiseen työskentelyyn, huolehtimalla työkyvyn ylläpitämisestä sekä nostamalla ikääntyneiden arvostusta työelämässä.

Nostamme mielen hyvinvoinnin osaksi Keski-Suomen kehitystä

Kannustamme työnantajia panostamaan työhyvinvointiin.

Huolehdimme, että hyvinvointia edistävää toimintaa ja matalan kynnyksen hyvinvointipalveluja on kaikenikäisille koko maakunnassa.

Teemme luonnon, liikunnan, kulttuurin ja yhteisöllisyyden hyvinvointivaikutukset näkyviksi.

Kestävän maailman kasvattaja

Kuinka pidämme huolta ilmastosta ja luonnosta > 2025

Me keski-suomalaiset näemme luonnon elintärkeän voiman ja arvostamme sitä pienimmästä eliöstä aina koko maapalloon. Maailma tarvitsee radikaalejakin toimia hyvinvoinnin ja elämänlaadun turvaamiseksi pienemmillä resursseilla. Keski-Suomella on tilaisuus ottaa paikka, jossa eletään jo uutta maailmaa. Paikka, jossa toiminta on sekä paikallisesti että globaalisti vastuullista ja kestävä. Niin, että meille innostutaan tulemaan uutta maailmaa tekemään.

Ilmastokriisi, luonnonvarojen ylikuluttaminen ja luonnon elonkirjon harveneminen koskevat myös keski-suomalaisia. Haluamme, että luonnon monimuotoisuus säilyy ja että opimme käyttämään luonnonvaroja aidon kestävästi. Vähennämme kasvihuonekaasupäästöjäamme määrätietoisesti ja opettelemme sopeuttamaan toimintaamme maapallon kantokykyyn. Ymmärrämme, mitä kokonaiskestävyys on ja osaamme avata tietä myönteiselle kehitykselle.

1. Saavutamme **hiilineutraaliuden** vuoteen 2030 mennessä.
2. Vauhditamme **kiertotaloutta**.
3. Suojellemme luontomme **monimuotoisuutta**.

[Lue lisää seuraavalla sivulla](#)

Kestävän maailman kasvattaja

Kuinka pidämme huolta ilmastosta ja luonnosta > 2025

Saavutamme hiilineutraaliuden vuoteen 2030 mennessä

Teemme kokonaiskestävyyden periaatteisiin nojaavaan tiekartan yhdessä asukkaiden, kuntien, yritysten ja tieteentekijöiden kanssa.

Vähennämme energiatuotannossa ja liikenteessä öljyn ja turpeen käyttöä nopeasti.

Huolehdimme, että turvetuotannon vähenemisestä johtuvat taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset haittavaikutukset ovat mahdollisimman pienet.

Kehitämme ja investoimme polttoon perustumattomiin teknologioihin, kuten tuulivoimaan, aurinkovoimaan, maaperän lämpöön ja hukkalämpöjen hyödyntämiseen.

Kasvatamme hiilen sidontaa sekä hiilidioksidin talteenottoa ja hyötykäyttöä.

Vauhditamme kiertotaloutta

Parannamme materiaalien tehokasta ja kestäväää käyttöä niin, että ne ovat kierrossa pitkään ja turvallisesti.

Kehitämme biokaasun tuotantoa ja markkinoita muun muassa bussiliikenteen, raskaan liikenteen ja työkoneiden tarpeisiin.

Rakennamme ruokajärjestelmää, joka vaalii lähituotantoa, viljelykasvien monipuolisuutta ja sivuvirtojen hyötykäyttöä.

Hillitsemme kulutusta edistämällä tuotteiden jakamista, vuokraamista, korjaamista ja kierrättämistä.

Suojelemme luontomme monimuotoisuutta

Pysäytämme luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen vuoteen 2030 mennessä.

Edistämme luonnon monimuotoisuuden palauttamista tunnistamalla tärkeät alueet ja huomioimalla ne maankäytössä.

Tuomme metsien ja vesien monimuotoisuustiedon kaikkien käyttöön ja päätöksenteon tueksi.

Lisäämme luonnon monimuotoisuutta metsienhoidossa siten, että metsien käyttö on kestäväää.

Parannamme pinta- ja pohjavesien tilaa.

Rakennamme metsiemme ja vesiemme puhtaudesta ja monimuotoisuudesta vetovoimatekijän.

Keskellä maailman virran

Kuinka pidämme huolta yhteisöstämme ja saavutettavuudestamme > 2025

Olemme keskellä: voimme nähdä parhaiten joka suuntaan. Me voimme tulla ja mennä. Näköalapaikastamme metsien ja järvien keskellä luomme turvallisen taskun, joka vetää puoleensa: haluamme olla maailman osaajien ja bittien keskipisteessä. Keskimmäisenä meillä on nöyryyttä puhkoa myös omat kuplamme ja tarttua toimeen: emme tyydy katselemaan.

Sosiaalisella kestävyydellä rakennamme sekä maakunnan yhteistä hyvää että jokaiselle keskisuomalaiselle kuuluvaa oikeutta avoimeen ja suvaitsevaan ilmapiiriin. Asukkaillamme haluamme tasavertaiset mahdollisuudet voida hyvin, liikkua, käydä työssä, opiskella ja viihtyä. Digitalisoituminen muokkaa paljon toimintatapojamme, mutta ei vähennä vetovoimaisen infrastruktuurin merkitystä – ehkäpä päinvastoin?

1. Varmistamme **sujuvan ja turvallisen** liikkumisen meillä, meille ja maailmalle.
2. Huolehdimme digitaalisesta **saavutettavuudestamme**.
3. Raivaamme tilaa **monipaikkaiselle** työlle ja opiskelulle.
4. Lisäämme **koulutus- ja työperusteista maahanmuuttoa**.
5. Edistämme keskisuomalaisten **hyvää vointia**.

[Lue lisää seuraavilla sivuilla](#)

Keskellä maailman virran

Kuinka pidämme huolta yhteisöstämme ja saavutettavuudestamme > 2025

Varmistamme sujuvan ja turvallisen liikkumisen meillä, meille ja maailmalle

Vahvistamme Jyväskylän seutua valtakunnallisesti merkittävänä, monia liikennemuotoja yhdistävänä solmupisteenä ja TEN-T -ydinverkon kaupunkisolmuna.

Pidämme Nelostien ja Pääradan puolta Suomen tärkeimpinä väylinä sekä huolehdimme Ysitien kehittämisestä poikittaisena yhteytenä.

Huolehdimme, että kansainvälisiä yhteyksiä palveleva lentoliikenne on toimivaa.

Huolehdimme, että väylien ylläpidossa otetaan huomioon valtakunnallisten vaatimusten ohella paikalliset tarpeet.

Mahdollistamme työssäkäynnin ja asioinnin joukkoliikenteen runkoyhteyksillä, lippujärjestelmillä ja liityntäliikenteen järjestelyillä.

Kehitämme houkuttelevia ja toimivia luontoliikunnan reitistöjä esimerkiksi EuroVelo –pyöräilyreittiä.

Huolehdimme digitaalisesta saavutettavuudestamme

Parannamme toimintavarmojen, nopeiden tietoliikenneyhteyksien saatavuutta kotitalouksissa ja yrityksissä.

Nostamme kyberturvallisuuden merkitystä kokonaisturvallisuudessa ja vahvistamme kyberturvallisuuden osaamiskeskittymäämme.

Edistämme liikenteen digitalisaatiota ja hyödynnämme teknologiaa liikennejärjestelmän palvelutason kehittämisessä.

Raivaamme tilaa monipaikkaiselle työlle ja opiskelulle

Hyödynnämme vetovoimatekijöitämme – keskeinen sijainti, helposti saavutettavat työmarkkinat, asumisen edullisuus, arjen sujuvuus, avoin ilmapiiri – kotimaisten ja ulkomaisten osaajien houkuttelussa.

Edistämme monimuotoista asumista.

Hyödynnämme digitaalisuutta laajemmalla alueella työskentelyn ja opiskelemisen edistäjänä, esimerkkinä seutuhub –verkosto.

Keskellä maailman virran

Kuinka pidämme huolta yhteisöstämme ja saavutettavuudestamme > 2025

Lisäämme koulutus- ja työperusteista maahanmuuttoa

Luomme ilmapiiriä, jossa eri kulttuurit elävät arvostaen rinnakkain.

Vahvistamme ulkomaisten työntekijöiden, tutkijoiden ja opiskelijoiden kotiutumista työelämään ja paikallisiin yhteisöihin.

Edistämme keskisuomalaisten hyvää vointia

Rakennamme keskisuomalaisesta luonnosta mahdollisuuksia ja merkitystä hyvinvoinnille.

Kehitämme ja hyödynnämme monipuolia keinoja, joilla asukkaamme voivat huolehtia omasta ja läheistensä hyvinvoinnista.

Sydän Suomen

Identiteettimme ja kumppanuutemme > 2025

Suomen sydämessä sykkii suomalainen luonne puhtaimmillaan: rehellinen, ahkera, vaatimaton ja omaperäinen. Elämme rohkeasti länteen, itään, etelään ja pohjoiseen. Kuuleeko Bryssel, Jäämeri, Kunming, Tampere? Takaamme jokaiselle samat oikeudet ja mahdollisuudet tulla mukaan tekemään unelmiemme yhdyskuntaa todeksi.

Keskisuomalainen identiteetti on reiluutta, avoimuutta ja sydämen sivistystä. Kilvoittelemme näissä kunniakkaissa piirteissä ja asenteissa: ne luovat vakautta ja tulevaisuudenuskoa yllätyksellisissäkin muutoksissa. Ratkomme pulmia yhdessä yritysten, järjestöjen, asukkaiden ja julkisten toimijoiden kesken. Tiedostamme yhteistyön ja kumppanuuden olevan maakunnallista, kansallista ja maailmanlaajuista työtä ja asennetta. Strategian toteuttamisessa pidämme kumppanuutta tärkeimpänä edellytyksenä onnistumiselle.

1. Varmistamme **rooliamme** kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.
2. Kasvatamme osallisuutta ja yhdenvertaisuutta niin, että kukaan ei jää **ulkokehälle**.
3. Ruokimme yhteenkuuluvuutta, **muutosjoustavuutta** ja kykyämme sietää kriisejä.

[Lue lisää seuraavilla sivuilla](#)

Sydän Suomen

Identiteettimme ja kumppanuutemme > 2025

Varmistamme rooliamme kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa

Toimimme aktiivisesti strategian mukaisissa kansallisissa ja kansainvälisissä osaamis- ja innovaatioverkostoissa.

Huolehdimme Jyväskylän asemasta ja roolista kansallisessa päätöksenteossa yhtenä Suomen suurimmista kaupungeista.

Syvennämme Jyväskylän ja Tampereen välistä toiminnallista yhteyttä aluekehittämisessä ja hyvinvointialueiden yhteistyössä.

Huolehdimme Keski-Suomen vahvasta asemasta Itä-Suomen yhteistyöalueella sen suurimpana hyvinvointialueena.

Rakennamme perustaa lääkärikoulutuksen laajentamiseksi.

Rakennamme hyvinvoinnin mallimaakunnan perustaa ja profiilia.

Nostamme Lakeland –matkailubrändiä maailman kiinnostavimpana järviolueena ja rentouttavan loman kohteena.

Kasvatamme osallisuutta ja yhdenvertaisuutta niin, että kukaan ei jää ulkokehälle

Yhdistämme järjestöjen toimintaa ja palveluita johdonmukaisesti maakunnan yhteistyörakenteisiin ja palveluiden tuottamiseen.

Huolehdimme asukkaidemme monipuolisista vaikuttamisen mahdollisuuksista - erityisenä sydämen asianamme on lasten ja nuorten osallisuus ja yhdenvertaisuus.

Rakennamme yhdenvertaisia osallistumisen ja harrastamisen mahdollisuuksia kaikenikäisille koko maakunnan alueella.

Sydän Suomen

Identiteettimme ja kumppanuutemme > 2025

Ruokimme yhteenkuuluvuutta, muutosjoustavuutta ja kykyämme sietää kriisejä

Arvostamme keskisuomalaista identiteettiä ja pidämme sitä ylpeästi esillä taiteen, kulttuurin ja median keinoin.

Tunnistamme megatrendien vaikutukset kaupunkeihin, maaseutuun ja erilaisiin asukkaisiimme – tartumme nöyrästi myös sopeutumisen keinoihin väestönkasvun tavoittelun sijaan.

Työskentelemme maakunnan muutosjoustavuuden kasvattamiseksi tulevaisuustiedon ja avoimen keskustelun pohjalta.

Huomioimme kehityskulkujen ja omien päätöstemme vaikutukset kriisinsietokykyyn ja turvallisuuteen.

Toteutamme hallinnon rakennemuutokset - hyvinvointialueen perustaminen, kuntien uusi rooli, työllisyyspalveluiden siirtäminen kuntien vastuulle - kumppanuuteen nojaten ja samalla maakunnan yhtenäisyydestä huolehtien.

Rakennamme hyvinvointialueen palveluita monipuolisia kumppanuuksia ja monituottajuutta hyödyntäen.

Laadimme sivistysstrategian kuntien roolin muutokseen valmistautumiseksi.

Kasvun kärjet 1/3

Voimavaramme

Keskisuomalaiseen metsään kuuluu globaalius ja sieltä saa vaikka mitä. Esimerkiksi tekstiilikuitua kestävän vaatetuksen huipulle ja taidokkaimmat tuotteet rakentamiseen. Tiedämme, että raaka-aineiden arvo kasvaa kiertäessään. Siksi me näemme lantaloissa ruskeaa kultaa ja perustamme kaupunkiin kaivoksen.

Edelläkävijöitä ovat ne, jotka pystyvät uusin, rikastavin tavoin yhdistämään ihmisyyden, digitaalisuuden ja teknologian - teollisuudessakin. Tarjoamme kyberturvallisuutta ja älyteknologiaa. Konesaleissamme syntyy laitteita, materiaaleja ja palveluja, joita maailma ei ole nähnyt aiemmin.

Luonnon sylissä, saunan kotimaakuntana meille on luontevaa rauha ja tasapainoisuus. Me laitamme tarmomme hyvinvoinnin, liikunnan ja terveyden edistämiseen. Meillä vanhatkin ovat nuoria.

Strategian kautta tuemme yritysten kasvua, kannattavuutta ja vastuullisuutta. Kasvun kärjet ovat samalla Keski-Suomen älykkään erikoistumisen valinnat.

Kasvun kärjet 2/3

Voimavaramme

BIO- JA KIERTOTALOUS

Tehokkuus, kestävyys ja säästeliäisyys ovat taitojamme. Pidämme materiaalit ja tuotteet kierrossa pitkään ja kehitämme uusiutuvista materiaaleista maapallon kantokykyä tukevia innovaatioita.

DIGITALISAATIO vaikuttaa kaikkeen bisnekseemme ja sen kehittämiseen. Erityinen valttimme on kyberturvallisuus.

HYVÄ VOINTI

Näemme ja kohtaamme jokaisen ihmisen yksilönä, perintötekijöineen ja elämäntapoineen. Liikunta, oppiminen, luonto, kulttuuri, yhteisöllisyys ja sairauksien ennaltaehkäisy ovat selkänojamme kekseliäisiin kaupallisiin palveluihin.

UUDISTUVA TEOLLISUUS

Koneet korjaavat itsensä, rakennukset ovat älykkäitä ja suunnittelemillamme materiaaleilla on ennenkokemattomia ominaisuuksia. Kaikkea emme vielä tiedä, mutta kumouksen etujoukoissa olemme.

Kasvun kärjet 3/3

Voimavaramme

BIO- JA KIERTOTALOUS

Esimerkiksi:

- kestävät materiaalit ja materiaaliteknologiat kuten öljyä, muovia ja sementtiä korvaavat jalosteet, kemikaalit ja tuotteet
- puuvillaa ja synteettisiä materiaaleja korvaavat tekstiilikuidut
- biokaasun valmistus ja jakelu
- puurakentaminen ja puutuotteet
- biologisten ja teknologisten materiaalien kiertoratkaisut
- kiertotalouden palveluliiketoiminta
- aktiivinen ja kestävä ruokatuotanto

DIGITALISAATIO

Esimerkiksi: kyberturvallisuus, digitaaliset palvelut, esineiden ja teollisuuden internetit (IoT), tekoäly ja robotiikka lävistäen kaikki liiketoiminta-alueet.

HYVÄ VOINTI

Esimerkiksi:

- hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut
- liikunta ja urheilu
- monialainen kuntoutus
- ihmisen hyvinvoinnin mittaaminen, diagnosointi ja seuranta
- kehitys, motivaatio, oppiminen ja oppimisvaikeudet
- ikääntymisen vaikutukset
- luonnon hyvinvointipalvelut
- luontomatkailu
- kulttuuri ja taide
- osallisuus ja yhteisöllisyys

UUDISTUVA TEOLLISUUS

Esimerkiksi:

- kestävät ja älykkäät tuotanto- ja valmistusteknologiat
- uudet materiaalit ja kiertoratkaisut
- materiaalien funktionaalinen pinnoitus
- suurteholaskenta ja laskennallinen päätöksenteko
- robotiikka ja tekoälyohjatut järjestelmät
- data-analytiikka
- ohjelmistot
- palveluliiketoiminta

MITTARIT

KASVUN MAAPERÄ TALOUS JA UUDISTUMINEN

Työllisyysaste
Työttömyysaste
Yritysten liikevaihdon kehitys
Tutkimus- ja kehittämismenojen osuus BKT:sta
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus
25-34 -vuotiaista
Keski-Suomessa tutkinnon suorittaneiden
työllistyminen maakuntaan
Niiden osuus, jotka uskovat, etteivät jaks
työskennellä eläkeikään saakka, 20-64 v.

SYDÄN SUOMEN IDENTITEETTI JA KUMPPANUUS

Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus
Kokee kuuluvansa itselleen tärkeään yhteisöön tai
ryhmään (%), 8-9lk
Kumppanuuksien ja verkostojen mittaaminen
säännöllisellä kyselyllä

KESTÄVÄN MAAILMAN KASVATTAJA YMPÄRISTÖ JA LUONTO

Kasvihuonekaasupäästöt (kokonaispäästöt)
Kiertotaloustoimipaikkojen liikevaihto
Vaihtoehtojen käyttövoimien osuus autokannasta
Metsien suojelualueiden pinta-ala (lakisääteiset ja muut suojelualueet)
Lahopuun määrä
Kiireellisesti suojeltavien lajien priorisointineuvotteluissa sovittujen
toimenpiteiden toteutuminen (%)
Kunnostetut ja ennallistetut elinympäristöt
Pintavesien ekologinen tila

KESKELLÄ MAAILMAN VIRRRAN SAAVUTETTAVUUS JA MAAKUNTA YHTEISÖNÄ

Matka-aika ja vuorotarjonta Jyväskylä-Helsinki-Jyväskylä
joukkoliikenteellä
Lentojen vuorotarjonta Jyväskylä-Helsinki-Jyväskylä
Perusväylänpidon rahoitustaso
Väyläverkon kehittämisinvestointien rahoitus
Kiinteän verkon laajakaistasaatavuus
Muuttoliike (maan sisäinen ja maan rajat ylittävä)
Ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä
Kesäasukkaiden lukumäärä (poislukien henkilöt, joiden
vapaa-ajan asunto sijaitsee asuinkunnassa)
Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus (%) 20-64 –
vuotiaista

RAHOITUS

RAHOITUS 2022 - 2025 EU JA VALTIO YHTEENSÄ

Euroopan aluekehitysrahasto	21 000 000 €
Euroopan sosiaalirahasto	16 000 000 €
Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto	27 000 000 €
Kunnat ja muut julkiset yhteisöt	6 000 000 €

Rahoitus yhteensä 70 000 000 €

Merkittävimmät **alueelliset rahoitusohjelmat** ovat Suomen alue- ja rakennepoliitiikan ohjelma 2021-2027 ja Suomen CAP-suunnitelma 2023-2027. Lisäksi on kansallista hankerahoitusta, jonka määrä vuosittain vaihtelee. Alueellista kehittämisrahoitusta yhteensovittaa maakunnan yhteistyöryhmässä (MYR).

Maakuntastrategian kannalta tärkeitä **valtion määrärahoja** ovat perusväylänpidon ja alueellisten investointien rahoitus sekä väyläverkon kehittämishankkeet. Valtion talousarviolla tuetaan myös yritysten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kehittämistoimintaa. Rahoittajia ovat Business Finland, Finnvera ja Suomen Akatemia. Hyvinvoinnin edistämisen rahoitusta tarjoavat sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelmat, kulttuurin ja taiteen rahastot ja säätiöt sekä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA.

EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) rahoitus on koottu **Suomen kestävän kasvun ohjelmaksi**. Pääosa varoista kohdennetaan vuosina 2022-2023. Rahoitusta myöntävät muun muassa Business Finland, Suomen Akatemia ja ministeriöt.

Strategiaa toteutetaan myös **kansainvälisellä rahoituksella** ja yhteistyöllä. Alueellisen yhteistyön ohjelmista kiinnostavimpia ovat Interreg Eurooppa, Interreg Itämeri sekä Interreg Pohjoinen Periferia ja Arktinen. Tutkimukseen ja yritysten kehittämiseen rahoitusta on Horisontti Eurooppa -ohjelmassa. Erasmus+ tukee koulutus-, nuoriso- ja urheiluhankkeita sekä henkilövaihtoa. Luova Eurooppa 2021–2027 -ohjelma tukee audiovisuaalisen alan sekä kulttuurin ja luovien alojen yhteistyötä. LIFE -ohjelma on ympäristöön, luonnonsuojeluun ja ilmastotoimiin kohdentuva EU-rahoitus.

Keski-Suomi

Mikä on lahjamme maailmalle 2050

Skenaariot ja ensiarvoiset toimenpiteet

Mitä vuosikymmenet tuovat tullessaan > 2050

Katsomme pitkän tähtäimen tulevaisuuttamme skenaarioiden eli vaihtoehtoisten tulevaisuuskuvien avulla. Viiden skenaarion pohjalta on koottu toimenpiteet, joista meidän on huolehdittava kaikissa olosuhteissa skenaariosta riippumatta.

Toimintaympäristön skenaariot auttavat meitä ymmärtämään maailman kehitystä, näkemään uusia mahdollisuuksia ja varautumaan vaikeisiinkin olosuhteisiin (kuten pandemian vaikutus pidemmällä aikavälillä).

Elinvoimaisuus ja osaaminen

Teknologiakehityksen edelläkävijä
Osaava ja ennakoiva maakunta
Yrittäjyyden ja työn muutosvoima

Hyvä vointi ja yhteenkuuluvuus

Vointi työn ja teknologian murroksessa
Päätöksenteko ja yhteiskehittäminen
Yhteenkuuluvuus

Saavutettavuus ja elinympäristö

Resurssiviisaus ja vastuullisuus
Varmat ja nopeat yhteydet
Puhdas luonnonympäristö

Keski-Suomen vaihtoehtoiset tulevaisuuskuvat 2050

Turvaton ja suojautuva yhteiskunta

Ilmastonmuutos ja konfliktit aiheuttavat voimakasta maahanmuuttoa Suomeen. Väestö keskittyy suuriin kasvukeskuksiin. Energiatehokkaat joukkoliikenneratkaisut korostuvat.

Teknologiakehitys ja työn murros hidastuvat. Palkkatyöhön perustuva malli pyritään säilyttämään. Julkinen sektori kasvattaa rooliaan hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä.

Kyberhyökkäykset yleistyvät, kasvava protektionismi heikentää EU:ta ja Euroalue hajoaa.

Kansallisvaltiot

Yksilöiden maailmat

Teknologian mahdollistama yksilön vapaus ja vastuu, yksityisyydensuoja sekä yksilölliset arvot korostuvat. Yksilöiden välinen sopiminen (lohkoketjut) muuttaa radikaalisti yhteiskuntaa. Keikkatalous ja mikroyrittäjyys syrjäyttävät perinteiset työsuhteet. Perustulo otetaan käyttöön.

Yksilöt ovat aiempaa enemmän vastuussa omasta terveydestään, mikä eriarvoistaa väestöä. Väestö keskittyy pääkaupunkiin.

EU lähtee uuteen nosteeseen positiivisen talouskehityksen tukemana. Suomen talous kasvaa. Uusia digialoja ja julkisia toimintamalleja syntyy.

Yksilöiden maailmat

Paikalliset arvoyhteisöt

Informaatiovaikuttaminen lisääntyy voimakkaasti ja luottamus julkisiin instituutioihin rapistuu. Teknologiakehitys ja tuotannon hajautuminen mahdollistavat pienet kylämäiset yhdyskunnat. Liikkumisen tarve vähenee. Palkkatyö vähenee automation kiihtyessä ja työ muuttuu yhteisölliseksi tekemiseksi. Vapaaehtoistoiminta korostuu. Valtion ja suurten alueiden rooli päätöksenteossa vähenee ja arvoyhteisöt korostuvat.

Luottamuspula ja hallitsematon teknologiakehitys aiheuttavat maailmanlaajuisen rahoituskriisin. Lamasta syntyy uusia innovaatioita.

Yhteisöt

Tekoälyn, rahan ja idän dominanssi

Data keskittyy aasialaisille teknologiayrityksille, jotka ovat vallan keskiössä länsimaista arvomaailmaa ja demokratiamallia murentaen.

Suurkaupunkien välille syntyy alueellisia alliansseja, mikä heikentää EU:n ohjausvoimaa. Suomen talous ei kykene uudistumaan, ja työvoimaa muuttaa ulkomaille. Robotisaatio vähentää työvoiman tarvetta ja huippuosaaajista kilpaillaan.

Digitaalisatioon ja kansainvälistymiseen panostetaan.

Teknologia ja yritykset

Kättä päälle -diplomatia

Valtioiden välinen yhteisymmärrys ilmastonmuutoksen hallintaan ja konfliktien ratkaisuun löydetään. Suuryritysten valtaa rajoitetaan kansainvälisillä sopimuksilla. EU:n iittovaltiokehitys syvenee.

Ihmiset suhtautuvat luottavaisesti datan keräämiseen ja hyödyntämiseen. Tietokantoja avataan kyberuhkien vähetessä, avoin data luo mahdollisuuksia työlle ja elinkeinoelämälle.

Suomi pääsee mukaan maailmantalouden kasvuun ja nousee jälleen teknologian kärkimaaksi.

EU ja KV yhteistyö

Elinvoimaisuus ja osaaminen

Mitä meidän on tehtävä
matkallamme vuoteen 2050

Kuva: Saara Autere

Meidän on tallattava teknologian vapaa umpihanki

Tuemme erityisesti ihmislähtöisiä ja paikallisia teknologisia huippuavauksia tieteestä palveluiksi, kokeilujen kautta.

Meidän on kasvatettava herkäät tuntosarvet

Tuomme ihmiset ja osaamisen yhteen yhä uusin tavoin - alojen, iän ja maiden rajat ylittäen. Niin, että vuonna 2050 osaamme sellaista, mitä vielä emme osaa edes kuvitella.

Meidän on arvostettava omatoimisuutta

Tuemme yrittäjyyttä ja muita edistyksellisiä työn muotoja, tapoja ja tiloja. Ymmärrämme, että asenne ratkaisee: jättiläisetkin syntyvät autotalleissa ja keittiöissä.

Saavutettavuus ja elinympäristö

Mitä meidän on tehtävä
matkallamme vuoteen 2050

Meidän on oltava resurssiviisaita

Tuemme kiertotalouden kehittäjiä, ja käytämme infrastruktuuria niin, että yhdyskuntamme on yhä joustavampi, avoimempi ja vastuullisempi.

Meidän on oltava peruskallio

Ihmisten, tiedon, keskustelujen ja kuljetusten pitää voida liikkua varmasti ja nopeasti Keski-Suomeen ja Keski-Suomessa, niin että emme ole katveessa.

Meidän on oltava kosketus luontoon

Kutsumme ihmiset hengittämään puhtautta ja hiljaisuutta, jotka ovat tulevaisuudessa yhä harvinaisempaa luksusta.

Hyvinvointi ja yhteenkuuluvuus

Mitä meidän on tehtävä
matkallamme vuoteen 2050

Meidän on kohdattava ihminen kokonaisena

Emme keskity sairauteen vaan terveyteen: Keski-Suomessa kukaan ei jää syrjään, ja jokainen oppii pitämään huolta omasta hyvinvoinnistaan, myösuusimman teknologian voimin.

Meidän on vahvistettava vuorovaikutusta

Keski-Suomea ei ole ilman keskisuomalaisia: kehitämme yhdyskuntaamme ihmisten kanssa, joustavasti, läpinäkyvästi, keskustellen, päätöksentekoa demokratisoiden.

Meidän on kasvettava yhdenvertaisuuteen

Passiivinen kansalaisuus on este unelmiemme yhdyskunnalle: meidän on tuettava omaehtoista toiminnallisuutta, taustoihin katsomatta.

Keski-Suomi

2025 ja 2050 megatrendit, eli maailman suunta

Megatrendit ovat kehityksen suuria aaltoja, joiden historiaa voidaan havainnoida ja tarkastella. Ne ovat kokonaisuuksia, joilla on kehityssuunta ja joiden yleisesti uskotaan jatkuvan samansuuntaisina myös tulevaisuudessa. Keski-Suomikin on megatrendien jatkuvassa pyörteessä.

Ihmiset

Ihmiset vanhenevat, eriarvoistuvat ja syrjäytyvät, arvot ja elämäntavat muuttuvat.

Maailma

Yhä resurssiniukempi maailmamme kaupungistuu globalisoituu, verkostoituu.

Yhteiskunta

Monikulttuurisempi, liikkuvampi, teknologisempi, palvelullisempi ihmisyyys keksii demokratiaa uudestaan.

Ihmiset

Mitä ihmisyydelle tapahtuu?

Vauvoja syntyy yhä vähemmän ja elämme yhä vanhemmiksi; joissain kunnissa epätasapaino kasvaa enemmän. Ihmisten väliset erot tulotasossa, elintavoissa ja hyvinvoinnissa lisääntyvät. Työn murros, globalisaatioja perhetausta jakavat ihmisiä yhä voimakkaammin voittajiin ja häviäjiin. Ihmiset altistuvat uusille ajatuksille ja toimintatavoille internetavaruudessa, ja arvot ja elämäntavat yksilöllistyvät. Arvoissa ympäristötietoisuus ja vastuullisuus vahvistuvat.

Miten se vaikuttaa Keski-Suomen tulevaisuuteen?

Yhtä työssäkäyvää kohti on yhä enemmän työvoiman ulkopuolella olevia. He tarvitsevat enemmän palveluja, mutta (monet) ovat myös yhteiskuntaan aktiivisesti osallistuvia supersenioreita. Uudet sukupolvet vaativat avoimuutta, joustavuutta, vastuullisuutta ja eettisyyttä sekä merkityksellisyyden ja elämyksellisyyden tuntemuksia. Ihmisten ja alueiden välinen polarisaatio pahenee. Ihmiset jakautuvat omiin kupliinsa; digitaidot ja yksilön oma vastuu (pitää huolta itsestään ja hyvinvoinnistaan) korostuvat.

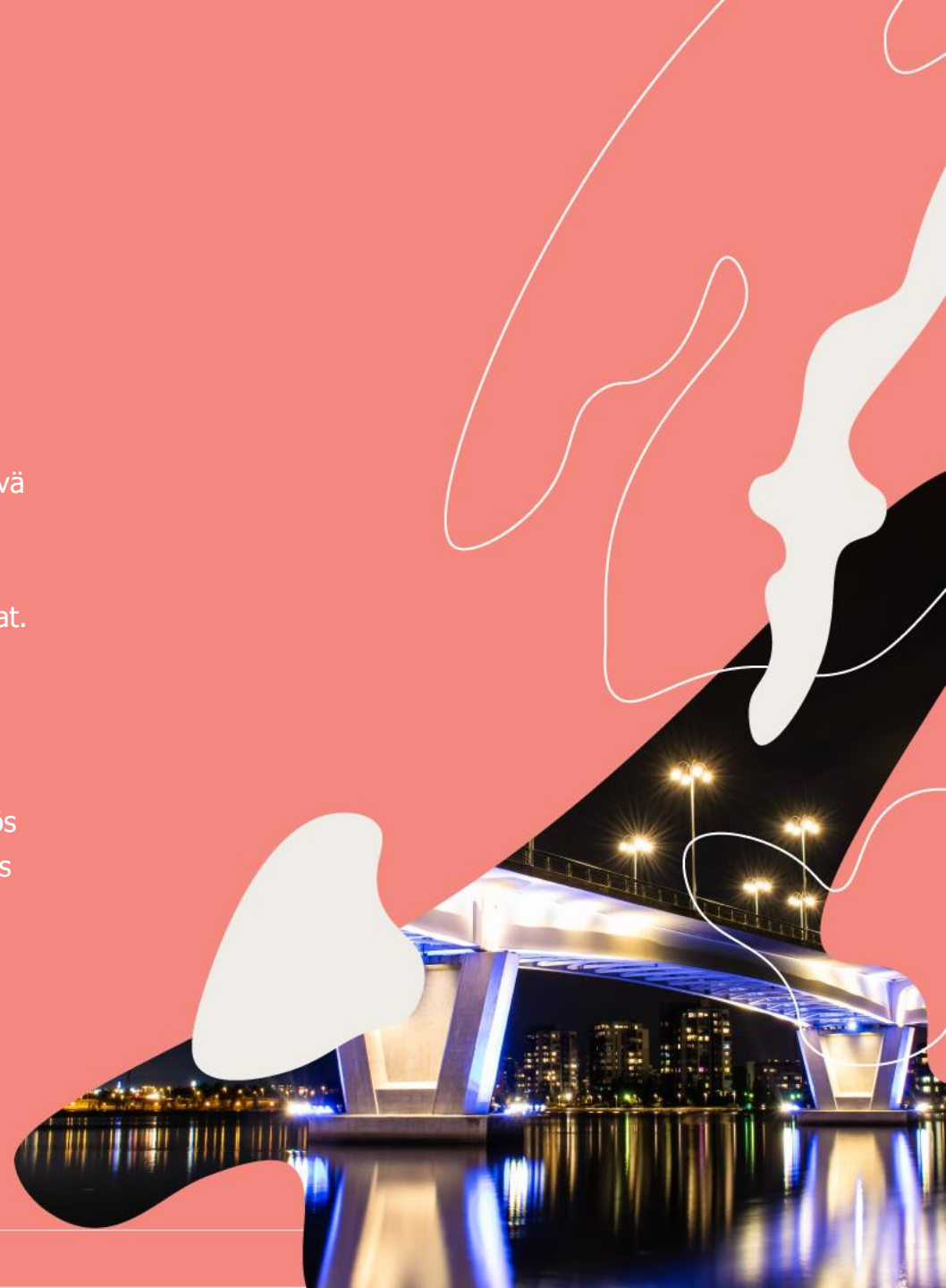
Yhteiskunta 1/2

Mitä yhteiskunnalle tapahtuu?

Tekoäly, robotiikka, esineiden internet ja muut uudet innovaatiot valtavirtaistuvat ja muuttavat yritysten, julkisten organisaatioiden sekä yhteiskuntien toimintatapoja ja ansaintalogiikoita. Tuotteet ja prosessit muuttuvat palveluiksi, tuotantoa uudistaen. Yleistyvä alustatalous (Airbnb, Wolt jne) on voimakkaasti vuorovaikutustaloutta. Suomalaisessa mittakaavassa alustoja syntyy myös paikallisesti esimerkiksi työntekoon, naapuriapuun ja ruoan jakeluun. Teknologian ymmärtäminen ja osaaminen sekä kyberturvallisuus korostuvat.

Miten se vaikuttaa Keski-Suomen tulevaisuuteen?

Teknologiaosaaminen keskittyy kaupunkeihin. Digijättien vallankäyttö nostaa huolta ja myös suuttumusta. Teknologian käytettävyys, asiakaslähtöisyys ja teknologioiden yhteensopivuus korostuvat. Muodostumassa ovat personoidut digitaaliset markkinat. Asukkaiden itseohjautuva toiminta ja verkostoituminen kasvavat. Yritysten keskinäisissä kilpailuasetelmissa tapahtuu nopeita muutoksia. Digitaalisiin alustoihin perustuva työ on perinteistä työtä joustavampaa (mm. kevytyrittäjäyys), ja kiihdyttää työn murrosta.

Yhteiskunta 2/2

Mitä yhteiskunnalle tapahtuu?

Työn tekeminen moninaistuu ja säännöllisestä palkkatyöstä siirrytään yhä enemmän useista lähteistä koottavaan toimeentuloon. Itsensä työllistäminen ja yksinyrittäjien määrä kasvaa. Opiskelu tulee osaksi työtä ja pirstoutuu pienemmiksi kokonaisuuksiksi läpi työvuosien. Kasvavan, kasvukeskuksiin keskittyvän maahanmuuton myötä väestön kieli- ja kulttuuritaustat monimuotoistuvat. Teknologiakehitys ja kansainvälistyminen muuttavat yhteiskunnan koostumusta ja vallan rakenteita. Uudet vaikuttamisen muodot haastavat länsimaista päätöksentekomallia.

Miten se vaikuttaa Keski-Suomen tulevaisuuteen?

Aikaan, paikkaan ja työnantajaan sidotusta työstä siirrytään kohti monimuotoista, itseohjautuvaa ja monitilaista työtä. Kilpailu kansainvälisistä osaajista kasvaa. Pito- ja vetovoima korostuu koko Suomessa. Tarve matalan kynnyksen osallistamiselle ja osallistamisen tavoille vahvistuu. Myös anarkian keinoja käytetään. Järjestöjen merkitys kasvaa. Yhteisöllisyys saa edelleen uusia muotoja esim. vapaa-ajan asumisen yhteisöistä ja globaaleista digiverkostoista.

Maailma

Mitä maailmalle tapahtuu?

Ilmasto lämpenee. Tulvat, rankkasateet ja helleaallot yleistyvät. Kriittiset luonnonresurssit, kuten puhdas vesi ja ilma, viljelyskelpoinen maa ja erilaiset mineraalit, niukkenevat kulutuksen kasvaessa. Ilmastonmuutoksen hillinnän rinnalle tarvitaan entistä enemmän myös sopeutuminen keinoja. Energia- ja materiaalitehokkuuden vaatimukset kasvavat. Ymmärrys kiertotaloudesta syvenee. Globaali keskinäisriippuvuus tiivistyy koronapandemian osoittamalla tavalla. Ihmisten ja alueiden välinen vuorovaikutus lisääntyy. Työ, pääoma, ideat ja resurssit liikkuvat yhä helpommin ja nopeammin yli rajojen. Kaupungistumista kiihdyttävät rakennemuutosten aiheuttama työmarkkinoiden turbulenssi ja lisääntyvä maahanmuutto.

Miten se vaikuttaa Keski-Suomen tulevaisuuteen?

Vaikutukset ulottuvat kaikkeen ruokahuoltoon, maankäyttöön, rakentamiseen, energiantuotantoon, liikenteeseen ja yhdyskuntahuoltoon. Varautumisen merkitys kasvaa. Suomeen syntyy menestyviä yrityksiä, joiden liiketoiminta perustuu ilmastonmuutoksen ehkäisyyn. Kestävät ratkaisut yritysten liiketoiminnassa muuttuvat kilpailuedusta liiketoiminnan perustaksi. Monipaikkaisen työn ja opiskelun myötä kausiväestön merkitys kasvaa. Luonnon ja hiljaisuuden arvostus vahvistuvat. Biotalous, matkailu ja ruokaturvallisuus tuovat maaseudulle lisää mahdollisuuksia.

Strategian laatiminen

Keski-Suomen profiili

Marraskuusta 2020 toukokuuhun 2021

Tietojen ja strategia-aineistojen kokoaminen ja analysointi

Tulevaisuuden ennakointi

Työvaiheen tavoitteena yhteinen ymmärrys maakunnan tilanteesta ja tulevaisuuden näkymistä

Painopisteiden valinta

Tammikuusta kesäkuuhun 2021

Sidosryhmien näkemykset ja tahtotila 21 tulevaisuus-työpajassa, joissa oli noin 300 osallistujaa

Maakuntahallituksen evästyksen huhtikuussa

Raakaversion kommentointi otakantaa.fi –palvelussa 25.5. – 15.6.2021, kommentteja saatiin 53 henkilöltä

Maakuntavaltuuston evästyksen toukokuussa

Maakuntahallituksen evästyksen kesäkuussa

Työvaiheen tavoitteena valinnat painotuksista, toimenpiteistä ja mittareista

Päätös

Elokuusta joulukuuhun 2021

Maakuntahallituksen hyväksymä luonnos 27.8.2021

Luonnos lausuntopalvelu.fi –palvelussa 1.9. – 8.10.2021, lausunnot saatiin 45 taholta

Maakuntahallituksen evästyksen viimeistelyä varten 29.10.2021

Maakuntahallituksen esitys maakuntavaltuustolle 11.11.2021

Maakuntavaltuuston päätös 3.12.2021

Hyväksytty strategia yhteisten toimenpiteiden perustaksi

KESKI-SUOMEN LIITTO

Eteenpäin!

